

Nacionālā foruma noslēguma tikšanās

“Enerģijas kopienas – soļi kopienu attīstībai Latvijā”

2020. gada 16. janvāris, Rīga, Latvija

Latvijas Vides investīciju fonds – Aija Zučika
Fizikālās enerģētikas institūts - Ivars Kudreņickis; Gaidis Klāvs

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement no 764717. The sole responsibility for the content of this presentation lies with its author and in no way reflects the views of the European Union.

Enerģijas kopienas. Kopienu iesaiste vēja parkos

Enerģijas kopienas ES Direktīvu skatījumā

Direktīva 2018/2001/ES par no atjaunojamiem resursiem iegūtas enerģijas izmantošanu (RES II direktīva), **22.pants “Atjaunojamās enerģijas kopienas”** (*renewable energy community*)

Direktīva 2019/944/ES par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu, 16.pants **“Iedzīvotāju energokopienas”** (*citizen energy community*)

Ja runā par elektrību, tad:

atjaunojamās enerģijas kopiena ir arī iedzīvotāju energokopiena, bet kura izpilda stingrākas prasības

Kopienu salīdzinājums

2018/2001

Atjaunojamās Enerģijas kopiena
(RENEWABLE ENERGY COMMUNITY)

- Ir atvērta, ir brīvprātīga dalība, ir autonoma,
- **kontrolē** biedri vai daļu turētāji, **kas atrodas tādu AER projektu tuvumā, kuri tai pieder un kurus tās attīsta**
- **biedri vai kapitāldaļu turētāji ir - fiziskas personas, vietējās iestādes (tostarp pašvaldības) vai MVU,**
- galvenais mērķis ir sniegt kopēju vides, ekonomisko vai sociālo ieguvumu saviem biedriem vai daļu turētājiem vai dalībniekiem vai vietējām teritorijām, kurā tā darbojas, nevis finansiāla peļņa
- ražot, patērēt, uzkrāt un pārdot atjaunojamo enerģiju, tostarp slēdzot atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas pirkuma līgumus;

2019/944

Iedzīvotāju energokopiena
(CITIZEN ENERGY COMMUNITY)

- Balstīta uz brīvprātīgu un atklātu līdzdalību (piedalīties var visi)
- to **faktiski kontrolē** tās biedri vai daļu turētāji, kas ir **fiziskas personas, vietējās iestādes (tostarp pašvaldības) vai mazie uzņēmumi**
- Galvenais uzdevums ir sniegt vides, ekonomiskus vai sociālus labumus saviem biedriem vai daļu turētājiem vai vietējām teritorijām, kurā tā darbojas, nevis radīt finansiālu peļņu,
- Var iesaistīties ražošanā (**tostarp no AER**), sadalē, piegādē, patēriņā, agregēšanā, energoresursu uzglabāšanā, energoefektivitātes pakalpojumu sniegšanā vai elektromobiļu uzlādes pakalpojumu sniegšanā, vai sniegt citus energopakalpojumus saviem biedriem vai daļu turētājiem

Kāpēc enerģijas kopienas ir svarīgas

- Vietējās sabiedrības iesaistīšanās atjaunojamās enerģijas projektos ar enerģijas kopienu starpniecību sniedz atjaunojamās enerģijas vērtības atzīšanu vietējā mērogā, papildus privātā kapitāla piesaistīšanu, lielāku izvēli patērētājiem, plašāku iedzīvotāju līdzdalību enerģētikas pārkārtošanā.
- Tās ir vietējās sabiedrības grupu sadarbības veids, kas sniedz plašas iespējas visiem patērētājiem tieši iesaistīties enerģijas ražošanā, patērēšanā vai kopīgā izmantošanā,
- Kopienu projekti dod iespēju elektroenerģijas tirgū piedalīties arī tādām mājsaimniecībām, kuras citos apstākļos to nespētu,
- Sekmīgi realizētas iniciatīvas ir devušas kopienām labumus ekonomikas, sociālajā un vides jomā, un šie ieguvumi ir lielāki nekā tie, ko dod energopakalpojumu nodrošināšana

Juridiskās formas

Direktīvas norāda, ka energokopienas var veidot kā jebkāda veida vienības, ar noteikumu, ka tās ir tiesīgas īstenot tiesības un uzņemt atbilstošus pienākumus.

- partnerības (komandītsabiedrības)
- SIA,
- kooperatīvi,
- bezpeļņas organizācijas

Energokopienas var sadarboties ar citiem, piemēram, investīciju veidā. Izšķirošais nosacījums ir lēmumu pieņemšanas pilnvaras.

AER kopienu izveidošana

- Uzdevuma par enerģētikas kopienu izveidošanu deleģēšana atbildīgai institūcijai un darba grupas ar ieinteresētām pusēm izveidošana. Pieredze rāda, ka tai ir jābūt starp-ministriju darba grupai.
- Projektu finansēšana, lai izpētītu un izstrādātu priekšlikumus par:
 - iespējamiem AER enerģijas kopienu izveidošanas modeļiem;
 - iespējamiem enerģijas kopienu darbības virzieniem (enerģijas efektivitāte; AER elektroenerģijas ražošanā siltuma ražošanā, enerģijas transportēšana un tirgošana);
 - iespējamiem finanšu resursiem un atbalsta programmām AER enerģijas kopienu attīstīšanai.

AER kopienu izveidošana

- tiesiskā satvara izveidošana enerģētikas kopienu pārvaldei un darbībai (īpašumtiesību modeļi un regulējošie režīmi)
- nodokļu politikas izstrādāšana, kas atbalsta enerģētikas kopienu darbību un nostāda tās vienādās pozīcijās ar lieliem investīciju projektiem. Viena no potenciālām iespējām varētu būt nodokļu politikas, kas atbalsta sociālās darbības uzņēmumus (sociālā uzņēmējdarbība).

Investīciju projektu “kopienošana”

This project has received funding from the European Union’s Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement no 764717. The sole responsibility for the content of this presentation lies with its author and in no way reflects the views of the European Union.

Investīciju projektu “kopienošana”

- Iezīmējas kā attīstības virziens/tendences Rietumeiropas valstu vēja enerģijas projektos
- Vai tas varētu būt kā 1.solis Latvijā vēja enerģijas sociālā atbalsta veidošanai vietējā līmenī (kopienā) ?

Nīderlande: Klimaataakkoord 2019 (Klimata vienošanās)

- Izstrādāta plašu konsultāciju procesā, publicēta 2019.gada jūnijā
- Jaunajiem vēja un saules enerģijas projektiem vismaz 50% apmērā ir jāpieder vietējai kopienai
- Katrai jaunajai attīstībai ir jānotiek uz vienošanās pamata ar vietējo kopienu un pamatojoties uz plašu vietējās kopienas iesaisti plānošanas procesā

Bolle, 2019

Beļģija: vietējo pašvaldību konkursi

Pašvaldības, sludinot konkursus par vēja parku attīstību uz pašvaldībai piederošas zemes, iekļauj sociālos kritērijus:

- **Eeklo (20 MW) –**

vismaz 50% īpašumtiesības vietējiem iedzīvotājiem un pašvaldībai, 5000 EUR par turbīnu ikgadējs maksājums pašvaldības budžetā, 5000 EUR par turbīnu ikgadējs maksājums kopienas fondā.

- **Gente –**

Iedzīvotāju līdzdalības kritēriji sniedz 40% kopējā vērtējumā. Minimālais sliekšnis iedzīvotāju līdzdalībai vēja parka projektā ir 30% .

Meklenburgas-Rietumpomerānijas federālā zeme: Iedzīvotāju un pašvaldību līdzdalības likums *Bürger- und Gemeindenbeteiligungsgesetz*

- stājās spēkā 2016.gada maijā
- Projekta attīstītājiem ir jāizveido ierobežotas atbildības vēja parka uzņēmums un jāpiedāvā iegādāties daļas tajā vismaz 20% apmērā tiem iedzīvotājiem, **kuru dzīves vieta atrodas 5 km rādiusā no turbīnas** (sistēmas no 50 metru augstuma) un kuri tajā ir dzīvojuši vismaz 3 mēnešus
- Vienas daļas maksimālā cena ir 500 EUR
- Pašvaldības var izvēlēties alternatīvu: (i) iegādāties uzņēmuma daļas, vai arī (ii) saņemt maksājumu atkarīgu no vēja parka darba stundām
- Projekta attīstītājs kā alternatīvu iedzīvotājiem var piedāvāt uzkrājumu produktu.

Iedzīvotāju izvēli lielā mērā nosaka sagaidāmie vēja parka uzņēmuma procenti un noguldījumu procenti.

- Projekta attīstītājs var piedāvāt arī speciālu elektrības cenu attiecīgajam reģionam

Likuma atbilstību šobrīd izskata Vācijas Federālā Konstitucionālā tiesa

Brandenburgas federālā zeme: Likums par īpašās nodevas maksājumu pašvaldībām

- pieņemts 2019.gada jūnijā,
- jaunajiem projektiem ir jāmaksā ikgadējs maksājums tām pašvaldībām, kuru teritorija pilnībā vai daļēji atrodas 3 km attālumā no turbīnas atrašanās vietas
- nodeva ir 10'000 EUR gadā par katru vēja turbīnu,
- Ja tiesības pretendēt ir vairākām pašvaldībām, maksājums tiek proporcionāli sadalīts, balstoties uz pašvaldību teritorijas daļām.
- uz šiem ieņēmumiem neattiecas pašvaldību finanšu izlīdzināšanas noteikumi
- pašvaldību pienākums ir izmantot šos ieņēmumus tikai tādiem pasākumiem, kuri veicina vēja parka akceptējamību vietējā kopienā un parādot šo pasākumu finansēšanu no vēja parka maksājuma:
 - ainavas kompensācija,
 - vietējās infrastruktūras attīstība
 - atbalsts vietējiem pasākumiem, kultūras pasākumiem, sociālajiem pasākumiem, arī vietējās uzņēmējdarbības pasākumiem,
 - informācija par atjaunojamo resursu tehnoloģiju izmantošanas iespējām.

Kā risks tiek atzīts: tā kā nav izstrādāta vienota pieeja par šāda veida maksājumiem Vācijas nacionālajā līmenī, šis maksājums var mazināt jauno Brandenburgas vēja parku konkurētspēju Vācijas nacionālajās atjaunojamo resursu elektrības izsolēs

Energy clusters as an example of energy communities in Poland – policy and results

Piotr Nowakowski
The Polish National Energy Conservation Agency

Al. Jerozolimskie 55/70, 01-697 Warszawa
tel. +22 616 10 10, e-mail: kape@kape.gov.pl

Krajowa Agencja
Poszanowania Energii S.A.

Factors having impact on on-shore wind energy development

WinWind project – Thematic Workshop

Riga, 21 June
2018

Co-funded by the Horizon 2020 programme
of the European Union

Background

(pilna prezentācija pieejama

http://www.lvif.gov.lv/?object_id=33595

- Energy clusters provides the opportunity to group local entities acting in a common interest in order to improve local energy safety and quality as well as reduce energy costs for the region.
- Energy clusters are civil law agreements between different entities including local governments. Energy clusters cover the area of one county or five municipalities.
- The concept of energy clusters was introduced for the first time in 2016 with the definition of energy clusters in the RES Amendment Act.

Background

Target groups:

- End-users;
- Prosumers;
- Legal persons;
- Scientific units;
- Research institutes;
- Local government units.

As the concept is interesting for numerous Polish municipalities and the regulations outlined in the RES Act do not include a clear description of the cluster formation process, a pilot projects defining the steps of such process are necessary.

Supportive institutes:

- National Fund for Environmental Protection and Water Management (NFOŚIGW);
- Ministry of Investment and Development;
- Ministry of Energy.

Bioenergetic Cluster in Słupsk

WIND
ENERGY
14 MW

CHP
1,4 MWe
1,5 MWc

PV
400 kW

Conventional
sources
190 MW

Source:
Wodociągi Słupsk" Spółka z o.o.

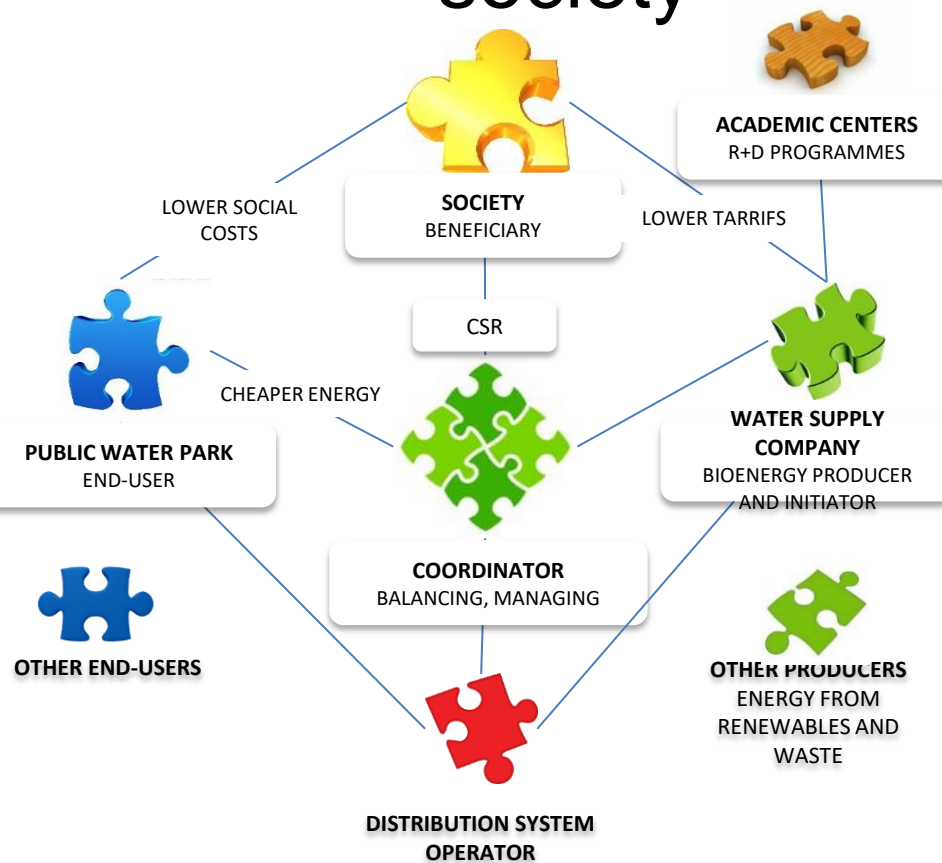

Bioenergetic Cluster in Słupsk – features of a good pilot

- Cooperation of key stakeholders
- Positive impact on the local economy
- Variety and synergy of many projects
- Energy efficiency improvement
- Size of the energy cluster

Project impact on society

Source: Wodociągi Słupsk" Spółka z o.o.

Kopienas vēja parki Šlēsvigā-Holšteinā

2019.gada augusta vizītes secinājumi

Ditmāršenas rajons

Ditmāršenas rajons: vēja parki

- līdzīgi kā Ziemeļfrīzlandes rajonā, Ditmāršenā ir viens no augstākajiem vēja enerģijas izmantošanas blīvumiem (uzstādītā jauda uz km²) Vācijā.
- **2018.jūlija sākumā ir uzstādītas 838 vēja turbīnas ar kopējo jaudu 1808 MW**
- **Šobrīd 3.26% no rajona administratīvās teritorijas ir rezervētas vēja parkiem.**

Jaunais reģionālā plānojuma projekts paredz to palielināt līdz 4.35%

- **Kopienas vēja parku īpatsvars – 15%**
- Tomēr Ditmāršenā kopienas vēja parku īpatsvars ir būtiski mazāks kā kaimiņu **Ziemeļfrīzlandes rajonā, kur tas ir 90%.**
- Ditmāršenā daudzi no vēja parkiem pieder ‘tradicionālajiem’ attīstītājiem un ārējiem investoriem, un tiem nav vispār vai ir tikai ierobežota saikne ar vietējo teritoriju. Vienlaikus Ditmāršenā var redzēt virkni sekmīgi darbojošos kopienas vēja parku piemēru

Neienkirhenes kopienas vēja parks

Neienkirhenes pašvaldība atrodas Ditmāršenas rajonā, aptuveni 1000 iedzīvotāju, 10 km no Ziemeļjūras krasta

- **Bürgerwindpark Neuenkirchen UG & Co. KG**
- **12 turbīnas, *Senvion SE*, 3.2 MW katra,**
- Turbīnas augstums ar rotora spārnu 150 metri (93+57)
- parks izvietots 3 telpiski atdalītās vietās,
- izvietojuma attālumi:
 - 2000 metri – ciema centrs (baznīca, brīvprātīga apņemšanās)
 - 850 metri – apdzīvotā vieta
 - 400 metri – atsevišķas dzīvojamās mājas
- darbu uzsāka 2015.gada septembrī,
- 2016.gadā tika uzbūvēta papildus turbīna (*Enercon E115*) kā jaudas atjaunošanas projekts
- Kopējās investīcijas 56.5 miljoni EUR, pašu kapitāls sedz 20% no kopējiem ieguldījumiem
- Iniciatori: vietējie zemes īpašnieki un fermeri, 7 dibinātājpartneri
- 145 komandīti-partneri (pašvaldības iedzīvotāji), iemaksa robežās 500 – 124000 EUR
- Viena ieguldītāja balsttiesības nepārsniedz 25%
- Pašvaldības ieguldījums vēja parkā uzņēmumā 20'000 EUR (maksimālais normatīvi atļautais)
- Parka pārdotajai elektrībai tiek piemērots *feed-in-tariff* princips
- Bruto ieņēmumi aptuveni 10 miljoni EUR

Netiešā finanšu līdzdalība

- vēja turbīnu uzstādīšanai pieejamās zemes kopfonda iznomāšanas modelis,
- vēja parka ziedojumi vietējās kopienas fondam
- vēja parka kā uzņēmējdarbības veida nodokļa maksājums pašvaldības budžetā,
- vēja parka maksājumi par ainavai/dabai nodarīto kaitējumu (tiek izmantoti vietējās kopienas teritorijā)

Netiešā finanšu līdzdalība

1% no ikgadējā saņemtā maksājuma par tīklā nodoto elektrību tiek ziedots vietējās kopienas fondā

Starp realizētajiem projektiem var atzīmēt:

- autobusu iegāde (bürgerbusse),
- datortehnikas aprīkojums skolai,
- kopienas centrs,
- sporta laukums, un citus

Tiešie ieguvumi pašvaldībai

Vēja parka kā uzņēmējdarbības veida nodokļa maksājums pašvaldības budžetā

Pateicoties šim maksājumam pašvaldības budžeta ieņēmumi ir ļoti nozīmīgi pieauguši

Princips.

- Par vēja turbīnu darbību ir jāmaksā uzņēmējdarbības nodoklis, ko saņem vietējā pašvaldība (*Gewerbesteuer*).
- Kopš 2009. gada vēja parku projektiem piemēro principu, saskaņā ar kuru ne mazāk kā 70 % no šī nodokļa ieņēmumiem ieskaitāmi tās pašvaldības budžetā, kurā turbīnas ir uzstādītas, bet nodokļa atlikusī daļa iemaksājama tai pašvaldībai, kurā attiecīgais uzņēmums ir reģistrēts.
- Pašvaldības var vienoties ar vēja parka uzņēmumu par lielākas nodokļa daļas atvēlēšanu tai pašvaldībai, kuras teritorijā ir uzstādītas turbīnas.
- Kopienų vēja parku uzņēmumi parasti ir reģistrēti attiecīgo projektu atrašanās vietās. Tas nozīmē, ka 100 % no šī nodokļa ieņēmumiem nonāk tās pašvaldības budžetā, kurā turbīnas ir uzstādītas.

Videi nodarītā kaitējuma kompensācija

	Kompensācijas apjoms gadā
Ainavas vizuālā attēla pasliktināšana	
Dabai nodarītā kaitējuma kompensācija	

Ainavas attēla kaitējums tiek novērtēts visiem būvniecības projektiem atbilstoši noteiktām formulām

Iespēja izmantot šīs kompensācijas vietējā teritorijā

- Ainavas kompensācijas maksājumus saņem Ditmāršenas rajona dabas aizsardzības fonds,
- Dabas kaitējuma kompensācija tiek (šobrīd) izmantota meliorācijas kanāla celtniecībā, kas veicina arī biodaudzveidību

Kādas ieguvumus sniedz kopienas vēja parki (mūsu secinājumi)

- vēja parks ir vietējās sabiedrības sociāli ekonomiskās vides (kultūras) sastāvdaļa.
- ienākumu avots vietējiem iedzīvotājiem un vietējai kopienai,
- augsta izvairīšanās no potenciāliem konfliktiem starp vēja parka uzņēmumu un vietējo sabiedrību
- saņemtā peļņa tiek izmantota vietējā teritorijā (jo vairāk dalībnieku, jo lielāka kopējās peļņas daļa paliek vietējā teritorijā)
- papildus nodokļu ieņēmumi pašvaldības budžetā (salīdzinot ar investora nodokļu maksājumiem, atkarīgs no konkrētās valsts nodokļu politikas)
- garantēts maksājums vietējā sabiedriskajā fondā
- taisnīgi maksājumi zemes īpašniekiem,
- garantēta nosacījumu par konkrētu vēja turbīnu darbību ievērošanu

Protams, virkne no šiem nosacījumiem var tikt īstenoti arī investora ieviestā vēja parka projektā

Latvijas Vides investīciju fonds - Aija Zučika

Fizikālās enerģētikas institūts - Ivars Kudreņickis; Gaidis Klāvs

winwind-project.eu

info-winwind@PolSoz.FU-Berlin.de

 @winwind_eu

 WinWind Project

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement no 764717. The sole responsibility for the content of this presentation lies with its author and in no way reflects the views of the European Union.